

Børnesko, d. v. s. gjorde alle sine Dumheder, nemlig Spanien. Der blev Dumhederne gjort den Gang, men det var ikke Systemets Skyld, det var, fordi det blev anvendt paa en saa forrykt Maade i dette Land, at man ikke kan tænke sig det værre. Man kan selvfølgelig anvende det bedste Instrument paa den Maade, at man misbruger det i Stedet for at bruge det. Man beskylder nu Merkantilismen for udelukkende at tage Sigte paa Industri, Handel og Skibsfart, d. v. s. Byerhvervene, og for ganske at forsømme Landbruget. Dette er forkert. Colbert, der har grundlagt hele det Erhvervsliv, paa hvilket Frankrig staar den Dag i Dag, gjorde overordentlig meget for Landbruget, han lettede Landbrugsskatterne efter stor Maalestok, han indførte nye Planter, forædlede Dyrecæer, ansatte Vandrelærere, udgav Masser af populære Lærebøger om, hvorledes man skulde bære sig ad. Naar man retter den nævnte Beskyldning mod Merkantilismen, ser man ganske bort fra, at Tiden var en saadan, at det var umuligt at gennemføre det, der maatte være Grundbetingelsen for, at Landbruget kunde løfte sig, nemlig Bondens Frigørelse og Udskiftning af Jorden. Den Sten kunde end ikke en Colbert, der var enevældig Minister, løfte, og den kunde ingen løfte paa den Tid, og det er Grunden til, at alle de Anstrengelser, der er gjort — ogsaa af Merkantilisterne — for at hæve Landbruget, ikke har baaret nogen nævneværdig Frugt.

Man siger videre, og det med fuld Ret, at man under Merkantilismen skruede de nationale Toldgrænser op, saa det praktisk talt i Masser af Tilfælde blev umuligt at sætte over dem. Men naar man fremsætter denne Anke mod Merkantilisterne, dømmer man dem paa samme Maade, som man saa ofte gør, naar man skal dømme tidligere Tidens Systemer og Institutioner. Man stiller sig paa sin egen Tids Standpunkt, der er saa meget mere fremskredent end hine Tidens. Men vil man dømme retfærdigt, maa man stille sig bagom Tiden og se gennem Tiden og fremetter og spørge: Hvorledes har dette System eller denne Institution eller Organisation virket, har den virket under Datidens Synspunkt i Linie med Fremskridtet, eller har den holdt Fremskridtet tilbage? Stiller vi Spørgsmaalet om Merkantilisterne saaledes, vil vi se, at de gjorde grumme meget for at komme af med Toldgrænser, thi det hørte netop til Merkantilismens System at op hæve alle Toldgrænser i Indlandet. Man kunde ikke naa at rasere dem alle, det var

umuligt, saadan som Tiden var. En Mand med Colberts Magtfuldkommenhed naaede aldrig at faa Toldgrænserne i Frankrig helt ophævet, men han naaede dog at faa Frankrig delt i 3 Zoner, og det var et uhyre Fremskridt. Jeg vil spørge ærede Medlemmer og den højtærede Landbrugsminister, hvad De vil mene om en Mand, som i dette Øjeblik arbejdede for at faa et Toldforbund i Stand indenfor Europas Grænser, som søgte at faa alle Toldgrænser indenfor Europa ophævet, som søgte at faa Europa omdannet til en økonomisk Enhed, en Produktionsenhed og en Afsætningsenhed, og som foreløbig blev staaende derved og sagde: Lad os slaa en kraftig Toldgrænse udenom dette Europa i Forhold til andre produktive Enheder. Jeg tror ikke, det vil være muligt at benægte, at Tendensen hos en saadan Mand var frihandlerisk. Han havde Øje for, at det ikke gik, saaledes som Teoretikerne i forrige Aarhundrede mente, at man fik Frihandel over det hele, naar man bare skrev i Lærebøgerne, at det var det rigtige, men at man, ligesom da Merkantilismen i sin Tid blev indført, var nødt til at finde sig i, at der var noget der hed Jydske Lov og Sjællandske Lov og Skaanske Lov, at der var forskellig Mønt, Maal og Vægt, at der var saa at sige forskellige Sprog indenfor den samme Nations Grænser, og at der var Hundreder af Forhold, som efterhaanden først maatte afslibes mod hinanden, før man kunde sige, at dette Omraade indenfor den nationale Grænse kunde danne en Enhed. Jeg tror ikke, at det er muligt at gøre Springet fra Nationens Enhedsliv over til en Enhed for hele Verden. Man talte jo nok før Krigen meget om Verdenshandel, og nogen Verdenshandel var der naturligvis ogsaa, men en Verdenshandel i egentlig Forstand, en Verdenshandel af en saadan altomfattende Natur, som maatte være Betingelsen for Indførelse af Frihandel over alt i Verden, fandtes ikke, og kunde ikke findes, paa Grund af de uhyre nationale Forskelligheder mellem Landene i Henseende til Lovgivning, i Henseende til Møntforhold og mangfoldige andre Ting.

Hvis man virkelig vil slaa ind paa en frihandlerisk Politik, saa gør det i det mindste efter en saadan Maalestok, at man virkelig kan tale om en Politik, og lad os være fri for, at man søger at klemme et eller andet Erhverv, som har Beskyttelse nødvendig, hvis Fabrikanter og Arbejdere har den nødvendig, ned ved at slaa af paa Beskyttelsen. Lad os saa faa en virkelig frihandelspolitisk Tanke frem, lad os saa dog opfordre Na-